

MASARYKOVA UNIVERZITA

MASARYKOVA UNIVERZITA
JANA BŘEVNENSKÉHO

Politická geografie

Evropská integrace

Stručná historie

PedF, katedra geografie 1

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Osnova

- ▣ **Historie EU**
  - Myšlenka společné Evropy
  - Evropská Integrace
  - Rozšiřování ES
  - Současnost EU

PedF, katedra geografie 2

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Historie EU

PedF, katedra geografie

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Projekt Evropské unie

- ☒ Evropská unie (EU) není ani federací jako Spojené státy americké ani pouze organizací pro spolupráci mezi vládami jako OSN.
- ☒ Členské státy delegují některé ze svých rozhodovacích pravomocí na jimi vytvořené a vzájemně sdílené instituce.

PedF, katedra geografie 4

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Poválečná Evropa

- ☒ **Marshallův plán** pro ekonomické oživení válkou zničené Evropy – OEEC – Organizace pro Evropskou Hospodářskou Spolupráci zodpovědná za management plánu (1947-48).
- ☒ Vytvoření **Rady Evropy** ve Štrasburku (1949)
  - není institucí EU, ale byla 1. parlamentním uskupením na evropské úrovni (koncepce).
- ☒ Založení **Evropského společenství uhlí a oceli (ECSC)** – přímý zárodek EU institucí.

PedF, katedra geografie 5

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Myšlenka společné Evropy

- ☒ Zabránit opakování tragédie dvou světových válek,
- ☒ Zajištění evropského míru,
- ☒ Vzájemná spolupráce - *„Když si lidé zvyknou, že je spolupráce sytí, nebudou se vraždit. Když se dohodnou o tom, jak si rozdělit tehdy strategické suroviny, uhlí a ocel, nebudou se kvůli nim zabíjet.“*
- ☒ **Robert Schuman** – francouzský ministr zahraničních věcí
- ☒ **Jean Monnet** – francouzský politik
- ☒ Hlavní zásluhu za jeho vznik francouzský politik J. Monnet, který vyzval k nadnárodní organizaci.

PedF, katedra geografie 6

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Evropské Společenství I.

9. května 1950 předložila Francie celému kontinentu tzv. **Schumanův plán - Společný trh pro uhlí a ocel.**

Pařížská smlouva 1952 - Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko.

→ **ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli** - Dohoda o propojení uhelného a hutního průmyslu (na 50 let).

50. léta:

- spolupráce funguje, uvolnění politické situace
- integrační zájmy se soustředují na ekonomickou sféru
- zasedání v Bruselu – návrh na uspořádání **Evropského hospodářského společenství a Evropského společenství pro atomovou energii.**

PedF, katedra geografie 7

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Římské smlouvy 1957

O spolupráci ve všech oblastech hospodářství včetně zemědělství.

Smlouva o EHS

- Společný trh s volným pohybem osob, služeb, zboží a kapitálu (tzv. čtyři svobody) a přísnými pravidly hospodářské soutěže
- Rozvoj ekonomického života
- Hlavní cíl: založení celní unie
- Formování prvních politik: zahraniční obchod, doprava a zemědělská politika.

Smlouva o EURATOM

- platforma pro jadernou energetiku, podporu atomového výzkumu, zvýšení bezpečnosti jaderných zařízení a především nadnárodní kontrolu zacházení se štěpným materiálem v souvislosti s podporou mírového využívání atomové energie.

Zakládající členové EHS a EURATOM byly stejné země jako v případě ESUO (**Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko**).

PedF, katedra geografie 8

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Slučovací smlouva 1967

- **Smlouva o zřízení společné Rady a společné Komise Evropských společenství.**
- Podepsána 8. dubna 1965, vstoupila v platnost 1. července 1967.
- Orgány do té doby existujících tří evropských společenství (EHS, ESUO a Euratom).
- Nový název – **Evropská společenství.**
- Společný rozpočet.

PedF, katedra geografie 9

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

První rozšíření ES

- ▣ **1. ledna 1973** se šestka rozšiřuje na devítku a to o **Velkou Británii, Dánsko a Irsko**.
- ▣ Hlavní roli zde hrála Velká Británie – dlouhou dobu se VB distancovala od myšlenky ES.
- ▣ Snaha VB o společný trh s nižší mírou integrace – **EFTA (evropské společenství volného obchodu)** – vyjednávání se členy ESÚO byla však neúspěšná, a proto VB a ostatní podávají přihlášku do Společenství.
- ▣ Pro Brity bylo členství ekonomickou nutností.
- ▣ Irsko a Dánsko byly přímo závislé na obchodních vztazích s VB, proto vstup do ES byl v podstatě přeurčen britským postupem.

PedF, katedra geografie 10

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

První rozšíření ES

PedF, katedra geografie 11

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Druhé a třetí rozšíření I.

Jižní rozšíření (**Řecko, Španělsko, Portugalsko**)

- ▣ Výzva pro ES nejen v oblasti rozvoje společného trhu, ale také posílení stability ve středomořské oblasti.
- ▣ Poprvé v historii šlo o politická hlediska rozšíření, kdy Evropská společenství chtěla pomoci státům, které se zbavily diktátorských forem vlády.
- ▣ První požádalo Řecko (1975), následně Španělsko a Portugalsko.
- ▣ **Rozšíření ES způsobilo prohloubení hospodářských rozdílů a značnou finanční zátěž.**

PedF, katedra geografie 12

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Druhé a třetí rozšíření II.

Řecko - 1981

- Řecko mělo již velmi dlouho podepsanou smlouvu o přidružení, ale po vojenském převratu v této zemi byly styky se Společenstvím velmi omezeny. Situace se mění až po obnově demokracie.

Španělsko a Portugalsko – 1986

- Podobný osud měly i státy Iberského poloostrova, které si také musely počkat až se změní jejich politický režim. Španělsko a Portugalsko požádaly o vstup do EU v roce 1977 a v roce **1986** se připojují k ostatním členům Společenství.

Bývalá Německá demokratická republika - 1990

- Neobvyklé rozšíření - díky sjednocení Německa se vlastně další stát, bývalá Německá demokratická republika, stává členským státem. Bylo to neplánované a rychlé rozšíření, které se vyhnulo obvyklým procesům přiblížování.

Počet členských států: **12**

PedF, katedra geografie 13

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Druhé rozšíření

PedF, katedra geografie 14

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Jednotný evropský akt

1. července 1987 vstoupil v platnost „**Jednotný evropský akt**“.

- Otvíral cestu k vytvoření společného vnitřního trhu dvanácti členských států a řešil i otázky institucionální.
- Zrušeno právo veta při hlasování v Radě.
- Zapojení Evropského parlamentu do legislativních záležitostí.
- Stanoven harmonogram pro dokončení vnitřního trhu, tedy trhu bez vnitřních hranic.
- Užší spolupráce v oblasti zahraniční politiky.
- Stanoven nový cíl: **vytvoření hospodářské a měnové unie (společná měna pro členy ES).**

PedF, katedra geografie 15

Evropská unie

Maastrichtská smlouva 1992 – „Smlouva o Evropském společenství“ a „Smlouva o Evropské unii“, platnost od **1.11.1993**.

Vytvořila strukturu s třemi samostatnými oblastmi, které bývají nazývány jako tři pilíře:

- 1. pilíř:** zahrnuje **tři zakládající smlouvy o ES** - vytvořily právní a institucionální základ pro **celní unii, jednotný evropský trh a Hospodářskou a měnovou unii**. V rámci prvního pilíře byla vytvořena jedinečná institucionální struktura.
- 2. pilíř:** zahrnuje **společnou zahraniční a bezpečnostní politiku** umožňující, aby EU vystupovala v mezinárodních vztazích jako samostatný činitel a prosazovala svůj vliv a společné zájmy členských států na mezinárodní scéně.
- 3. pilíř:** zahrnuje **policejní a soudní spolupráci v trestních věcech**. Cílem je společným postupem členských států Evropské unie zajistit všem občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva, a to prevencí a bojem proti kriminalitě, zvláště proti terorismu, obchodu s lidmi, ilegálnímu obchodu se zbraněmi a drogami, proti korupci a podvodům, proti rasismu a xenofobii.

Evropský hospodářský prostor - EHP

Základní myšlenka:

- ☒ Vytvořit takový hospodářský prostor, v rámci něhož by se nečlenské země, které mají podepsanou pouze dohodu o volném obchodu začlenily do vnitřního trhu ES - (jedná se o oblasti zemědělství, rybnářství a dopravy).
- ☒ 1992 byla podepsána smlouva – následoval však problém s ratifikací ve Švýcarsku.
- ☒ **1994** - smlouva vstupuje v platnost.

Čtvrté rozšíření

- ☒ 1994 – schváleno přijetí **Finska, Švédska, Norska** a **Rakouska**.
- ☒ **Norsko** – jeho vstup byl opět odmítnut lidovým hlasováním.
- ☒ **1. ledna 1995** – vstup **Finska, Švédska** a **Rakouska**.
- ☒ Vstup těchto zemí s EU nijak výrazně nezatřásl, neboť se jednalo o státy s vyspělou ekonomikou a vysokou hospodářskou úrovní. Navíc tyto země s sebou do EU přinesly také výraznou ekologickou dimenzi pro evropskou politiku.
- ☒ Celkový počet členských zemí: **15**

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Čtvrté rozšíření

PedF, katedra geografie 19

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Páté rozšíření I.

Největší rozšíření za padesátiletou historii – tzv. východní rozšíření.

Země Střední a Východní Evropy.

Výchozí ekonomická a politická situace kandidátských států se značně lišila od předchozích kandidátů na členství.

Proces rozšiřování byl realizován pomocí specifických nástrojů:

- Evropské Dohody
- Bílá kniha o začlenění do vnitřního trhu
- **Program PHARE, ISPA, SAPARD**
- Strukturovaný dialog

PedF, katedra geografie 20

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Páté rozšíření II.

2002 na zasedání v Kodani uzavřelo přístupová jednání dalších deset zemí:

1. Estonsko
2. Lotyšsko
3. Litva
4. Polsko
5. Česká republika
6. Slovensko
7. Maďarsko
8. Slovinsko
9. Malta
10. Kypr

- Rozšíření Evropské unie: **1. květen 2004**

PedF, katedra geografie 21

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Kodaňská kritéria

- ☒ Aby země mohla vstoupit do EU, musí být stabilním demokratickým státem, musí zajistit lidská práva a respektovat ochranu lidských menšin, mít fungující tržní hospodářství, být schopna odolávat konkurenčním tlakům, plně provádět právní předpisy EU a převzít závazky vyplývající z členství, včetně plnění cílů politické, hospodářské a měnové unie.
- ☒ Nové členské státy se díky těmto kritériím, sledování ze strany Unie a finanční podpoře dobře začlenily do orgánů EU a úspěšně uplatňují její pravidla.

PedF, katedra geografie 22

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Páté rozšíření

PedF, katedra geografie 23

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Evropská unie – současný stav

1.1. 2007 rozšíření o Bulharsko a Rumunsko

- ☒ Navzdory rozsáhlým reformám, které probíhaly až do přistoupení, musí Bulharsko a Rumunsko ještě udělat hodně práce, aby vyřešily otázku organizovaného zločinu a korupce, přizpůsobily své právní systémy a zajistily bezpečnost potravin.
- ☒ Obě země budou monitorovány v záležitostech, ve kterých ještě nesplňují požadavky EK →
  - Bulharsko: soudní systém, boj proti korupci, policejní spolupráci a boj proti organizovanému zločinu, praní špinavých peněz, integrovány správní kontrolní systém pro zemědělství a kontrolu financí.
  - Rumunsko: soudního systému, v boji proti korupci, v boji proti BSE a v zajištění efektivního fungování platebních agentur.
- ☒ Pokud v těchto oblastech nedojde ke zlepšení na požadovanou úroveň, tak EK přistoupí k nutným opatřením: například k zákazu dovozu potravin nebo snížení dotací z evropských fondů.

PedF, katedra geografie 24

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Norsko

- ☒ Členství v ES (EU) bylo předmětem velkých bojů.
- ☒ Vstup byl zamítnut referendem v roce 1972 a 1994.
- ☒ Proti byli především obyvatelé severních zemí, kteří se obávali společné zemědělské politiky a ohrožení vlastního rybářského sektoru.
- ☒ Vztahy s Norskem byly upraveny pouze podpisem dohody o volném obchodu.

PedF, katedra geografie 25

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Švýcarsko

- ☒ V roce 1992 podala švýcarská spolková vláda přihlášku do Evropské unie, ale bez podpory parlamentu a voličů.
- ☒ Vstup byl zamítnut referendem.
- ☒ Švýcarsko zvolilo cestu bilaterálních smluv s Uníí. Tak např. v rámci Bilaterálních smluv II. přistoupilo od roku 2006 k dohodě o Schengenském prostoru.

PedF, katedra geografie 26

Země	Datum	Volební účast %	ANO %	NE %
<i>Česká republika</i>	13. - 14. června 2003	55,21	77,33	22,67
<i>Estonsko</i>	14. září 2003	64,02	66,84	33,16
<i>Maďarsko</i>	12. dubna 2003	45,6	83,76	16,24
<i>Lotyšsko</i>	20. září 2003	72,5	67	33
<i>Litva</i>	10. - 11. května 2003	63,3	89,82	8,85
<i>Malta</i>	8. března 2003	91	53,6	46,4
<i>Polsko</i>	7. - 8. června 2003	58,85	77,45	22,55
<i>Slovensko</i>	16. - 17. května 2003	52,15	92,46	6,2
<i>Slovinsko</i>	23. března 2003	60,3	89,6	10,4
Předchozí referenda				
Rok	Země	Volební účast %	ANO %	NE %
1972	<i>Irsko</i>	71	83	17
1972	<i>Norsko</i>	79	46	54
1972	<i>Dánsko</i>	90	63	36
1994	<i>Rakousko</i>	82	66	34
1994	<i>Finsko</i>	70	57	43
1994	<i>Švédsko</i>	83	53	47
1994	<i>Norsko</i>	89	48	52

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Budoucnost EU

Další rozšíření:
 Kandidátské země - ***Chorvatsko, Island, Turecko, Makedonie, Albánie, Bosna a Hercegovina, Srbsko a Černá Hora.***

PedF, katedra geografie 29

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

ČR a EU

- 21 Jednotný vnitřní trh (1993) - je vyšší stádium společného trhu, státy zavedly společné technické a jiné normy na výroby a vnitřní hranice mezi členskými státy již neexistují?
- 22 Podepsána Asociační Evropská dohoda ČR s EU.
- 23 Kodaňská konference – obecné podmínky pro přijetí zemí střední a východní Evropy.
- 24 Spuštění společné evropské měny (1999).
- 25 Vstup ČR do EU 1.5.2004.

PedF, katedra geografie 30

Změny v ČR po vstupu do EU I.

Přínosy:

- ČR již není vnímána jako země „zaostalého Východu“, ale jako součást rozsáhlého ekonomicko-politického komplexu EU.
- Posílení osobní bezpečnosti občanů EU (společná zahraniční, bezpečnostní a obranná politika).
- Právo cestovat, studovat, pracovat, žít nebo podnikat v kterémkoliv státě EU.
- Zvýšení životní úrovně.
- Pozitivní rozvoj české ekonomiky, nové trhy pro český export.
- ČR se stává přitažlivá pro zahraniční investory.
- Modernizace českého průmyslu.
- Zapojení do celoevropských dopravních, telekomunikačních a energetických sítí.
- ***Možnost čerpat evropské finanční prostředky na rozvoj regionů, různých odvětví, venkova a zemědělství.***

Změny v ČR po vstupu do EU II.

Omezení:

- Státní suverenity v některých oblastech ve prospěch sdílené evropské suverenity.
- Zesílená konkurence.
- Účast na společné zahraniční a bezpečnostní politice, i kdybychom s ní nesouhlasili.
- Neexistuje mechanismus pro výstup z EU (Zakotveno v Lisabonské smlouvě).

Smlouva o Ústavě pro Evropu

- ☒ zveřejněn Konventem 18. července 2003.
- ☒ Konvent – „rada moudrých“ bez výkonných pravomocí (zástupci členských i kandidátských států).
- ☒ Ústavní smlouva byla poté **29. října 2004** podepsána v Římě.
- ☒ Zjednodušení právního systému EU.
- ☒ 2004 Smlouva o Ústavě předložena šéfům členských vlád.
- ☒ **Nutná ratifikace členských států (rozhodnutím parlamentu nebo referendem)!**
- ☒ Neúspěch: Francie a Nizozemí odmítly Evropskou ústavu v referendech => nutná změna.

Lisabonská (reformní) smlouva

- ☒ Podepsaná **13. prosince 2007** v Lisabonu, ratifikována 3. listopadu 2009.
- ☒ Zásady Reformní smlouvy EU byly vypracovány v bilaterálních jednáních během německého předsednictví EU v první polovině 2007.
- ☒ Lisabonská smlouva má obsahovat dva články pozměňující:
  - Smlouvu o Evropské unii (Smlouvu o EU, Maastrichtskou smlouvu)
  - Smlouvu o založení Evropského společenství (Smlouvu o ES, Římské smlouvy), ta má být nově nazvána **Smlouvou o fungování Unie**.
- ☒ Lisabonská smlouva je předmětem časté kritiky, zejména v souvislosti s tím, že pokračuje v nastoleném trendu dalšího prohlubování integrace, přičemž např. dále omezuje v některých oblastech možnost států vetovat rozhodnutí v Radě EU.

Lisabonská smlouva - ratifikace

- ☒ Dnes ratifikována všemi 27 zeměmi.
- ☒ 3. října 2009 proběhlo druhé referendum v Irsku, které dopadlo 67,1% hlasů pro ANO, proti bylo 32,9% hlasů. Voleb se zúčastnilo 58% oprávněných voličů.
- ☒ Polský prezident Lech Kaczyński smlouvu podepsal krátce po irském referendu 10. října 2009.

Lisabonská smlouva – ratifikace v ČR

- ☒ 29. září 2009 skupina senátorů převážně z ODS předložila Ústavnímu soudu další návrh na přezkoumání slčitelnosti Lisabonské smlouvy s českou ústavou.
- ☒ Prezident Václav Klaus pro podpis ratifikace vyžadoval výjimkou (formou dodatku) z Listiny základních práv EU, která podle něj zaručí neprolomení Benešových dekretů.
- ☒ Ústavní soud České republiky zahájil jednání dne 27. října 2009, v odročeném jednání 3. listopadu 2009 ihned po 9. hodině konstatoval, že žalované části smlouvy nejsou v rozporu s ústavním pořádkem České republiky.
- ☒ **3. listopadu 2009 v 15 hodin prezident Václav Klaus Lisabonskou smlouvu svým podpisem ratifikoval.**

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Lisabonská smlouva - kritika

- ❑ Smlouva představuje pouze kosmetickou úpravu neschválené Ústavy EU.
- ❑ Dojde k výraznému omezení suverenity jednotlivých členů EU v podobě přesunu kompetencí národních parlamentů na orgány EU.
- ❑ Hlasování v Radě - tzv. systém dvojí většiny. Pro přijetí rozhodnutí se tak musí vyslovit 55 % členských států, kteří tvoří současně 65 % obyvatel EU.
- ❑ Zjednodušený postup pro přijímání změn primárního práva podle čl. 48 Smlouvy o Evropské unii, tzv. obecná přechodová klauzule (passerelle).
- ❑ Vytvoření nových institucí – Prezidenta EU, Ministra zahraničí EU apod.

PedF, katedra geografie 37

MASARYKOVA UNIVERZITA www.muni.cz

Lisabonská (reformní) smlouva

PedF, katedra geografie 38

1952	1958	1967	1993	1999	2003	2009
Pařížská smlouva	Římské smlouvy	Slučovací smlouva	Maastrichtská smlouva	Amsterodamská smlouva	Smlouva z Nice	Lisabonská smlouva
		Evropská společenství (ES)*	EVROPSKÁ UNIE (EU)			
	Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO)					
	Evropské hospodářské společenství (EHS)		Evropské společenství (ES)			
	Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom)					
		* ES: ESUO, EHS, Euratom	Spravedlnost a vnitřní věci	→ ES		
			Policejní a justiční spolupráce (PJS)			
			Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP)			
			„tři pilíře“ – ES (ESUO, EHS/ES, Euratom), SZBP, PJS			

Informační zdroje

- ☒ <http://eulaw.typepad.com/> - Evropské právo
- ☒ <http://europe.eu.int/eur-lex/> - Monitoring práva EU
- ☒ <http://integrace.cz>
- ☒ <http://europa.eu.int>
- ☒ <http://euroskop.cz>
- ☒ <http://euractiv.com/>
